

правової культури їх учасників, дієздатного законодавства, його неухильного дотримання всіма громадянами і посадовими особами. Саме максимум уваги до цієї проблеми, охоплення заходами, спрямованими на підвищення правової культури, широкого кола різних категорій населення сприятиме проведенню легітимних, демократичних виборів.

Тільки політично освічені громадяни з розвинутим почуттям громадянської гідності, усвідомленням причетності до державотворчих процесів є головною умовою становлення демократичного суспільства. Вміння кожним громадянином дотримуватися законів, жити в створених ними умовах, шанувати лідера держави, її мову і символи допоможе нам відродити та розчистити від замулу глибокі джерела українського народовладдя.

Човак В.В.,

помічник-консультант

народного депутата України

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ: АНАЛІЗ ТА ПРОБЛЕМИ

Послугуючись простими словами, явище корупції можна визначити як зловживання державною посадою, до якого вдається особа, щоб одержати користь для себе або для іншої особи чи осіб. Корупційними вважаються такі дії: посадовець приймає, випрошує або вимагає винагороду за певну послугу, а представник приватного бізнесу пропонує винагороду за послугу, завдяки якій він, оминувши закон, здобуде особисту вигоду чи переваги в конкуренції.

Корупція свідчить про слабкість політичної, соціальної, правової та економічної систем держави. Ефективним критерієм, що дає змогу кваліфікувати дії особи як корупційні, вважають міру відкритості, прозорості та підзвітності таких дій.

Загалом корупція процвітає в таких країнах, де немає сильних інститутів управління, де через невідповідну політику уряду та діяльність органів влади виникають умови для поширення цього явища, де інститути контролю (парламент, судова система, громадянське суспільство тощо) не здійснюють належних антикорупційних заходів або самі перетворилися на корумповані структури.

Забезпечення реалізації зазначених напрямків державної політики, виконання законодавчих та нормативних актів з питань державної служби та боротьби з корупцією покладено на Головне управління державної служби України.

В межах своїх повноважень ним здійснюється комплекс законів, передбачених Комплексною програмою профілактики злочинності на 2001-2005 роки, Концепцією боротьби з корупцією на 1998-2005 роки, указами Президента України "Про додаткові заходи щодо посилення боротьби з корупцією, іншими протиправними діями в соціально-економічній сфері та забезпечення економного витрачання державних коштів", "Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією" та "Про заходи щодо посилення контролю за декларуванням доходів особами, уповноваженими на виконання функцій держави"¹.

¹ Про державну службу: Закон України від 16.12.1993р. № 3723-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – 490 с.

Під час проведення зазначених заходів вивчалась динаміка корупційних правопорушень, інших службових злочинів, практика реагування керівників зазначених органів на факти скоєння підлеглими протиправних дій, недоліки в роботі по боротьбі з негативними явищами серед державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Вжиті заходи щодо активізації цієї роботи, надана методична допомога органам виконавчої влади.

Одним із заходів щодо профілактики проявів корупції є підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій, на яких покладено обов'язки з питань запобігання та протидії проявам корупції.

Розроблено та в подальшому прийнято Кабінетом Міністрів України постанову від 02.06.03 № 828 “Про заходи щодо підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань боротьби з корупцією”².

Протягом 2002-2003 років на базі Національної академії внутрішніх справ України підвищили свою кваліфікацію 298 працівників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Проведений аналіз стану дотримання антикорупційного законодавства свідчить, що відповідно до планів роботи органів виконавчої влади, доручень директивних органів на місцях проводиться певна робота щодо запобігання проявам корупції, вживаються заходи щодо недопущення прийняття на державну службу осіб, які були притягнуті до адміністративної відповідальності за порушення вимог Закону України “Про боротьбу з корупцією”.

Разом з тим, аналіз звітів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування про дотримання вимог Закону України “Про боротьбу з корупцією” свідчить про стійку стабільність кількості правопорушників серед державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, відносно них було складено:

- у 2001 році – 4760 протоколів, притягнуто судами до адміністративної відповідальності – 1786 осіб;

- у 2002 – 4027 протоколів, притягнуто до адміністративної відповідальності - 1876 осіб;

- у 2003 – 3190 протоколів, притягнуто до адміністративної відповідальності – 1853 осіб. Із них державних службовців:

1-2 категорій — 1;

3-4 категорій — 81;

5-7 категорій — 1562;

посадових осіб місцевого самоврядування — 1039.

Переважає більшість порушень Закону вчинена посадовими особами місцевого самоврядування. Так, відносно посадових Осіб місцевого самоврядування, які порушили вимоги Закону України “Про боротьбу з корупцією” у 2003 році, складено та направлено до суду 1553 протоколи (що складає 84 відсотка загальної кількості порушників), за результатами їх розгляду судами прийнято 1401 рішення (76 відсотків), до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу притягнуто 1039 (лише 56 відсотків). Порушено 7 кримінальних справ.

Незважаючи на значну кількість порушень, у звітах здебільшого відсутня інформація щодо реагування керівників органів виконавчої влади на скоєні підлеглими порушення антикорупційного законодавства, в той же час, чинним законодавством передбачене обов'язкове реагування керівників органів виконавчої влади на кожний факт порушення державними службовцями вимог Закону України “Про боротьбу з корупцією”³.

² Про план заходів, спрямованих на боротьбу з корупцією на 2000 рік: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.07.2000 р. № 1050 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 27. – 1128 с.

³ Протидія корупції. Книжка парламентаря. – К.: АДФУ-Україна, 2002. – 54 с.

На виконання поставлених завдань, управлінням Головдержслужби розроблені та направлені до МВС України пропозиції до Плану заходів по боротьбі з корупцією на 2004 рік, якими, зокрема, передбачено:

- визначення переліку посад державних службовців, які віднесені до сфери високого ризику корупції;

- аналіз ефективності діяльності існуючих антикорупційних органів та внесення до Кабінету Міністрів України узгоджених пропозицій щодо створення спеціалізованого єдиного незалежного органу з запобігання корупції та судового переслідування осіб, винних за вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- проведення спільних комплексних перевірок діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо додержання ними вимог законів України "Про державну службу", "Про службу в органах місцевого самоврядування", "Про боротьбу з корупцією";

- розробку проекту Положення про порядок публікацій в засобах масової інформації щорічних звітів центральних та місцевих органів виконавчої влади про використання бюджетних коштів;

- вдосконалення механізму перевірки достовірності відомостей про те, що претендент на посаду державного службовця та посадової особи органу місцевого самоврядування не є керівником комерційних структур.

Головдержслужбою підготовлено та надано пропозиції:

до проекту Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про боротьбу з корупцією";

до проекту Закону України "Про основні засади протидії корупції в Україні";

до статті 5 Закону України "Про боротьбу з корупцією" доповнення щодо заборони отримання пожертв та благодійних внесків особами;

до проекту Указу Президента України "Про Національну програму діяльності державних органів у сфері протидії організованій злочинності і корупції до 2010 року";

до Плану скоординованих заходів щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією, спрямованих на виконання статей 8, 14, пунктів а), б) статті 16 Указу Президента України від 06.02.03 № 84 "Про невідкладні додаткові заходи щодо посилення боротьби з організованою злочинністю і корупцією";

до Указу Президента України щодо запровадження механізму перевірки достовірності відомостей, які надаються претендентом на посаду державного службовця або посадової особи місцевого самоврядування;

до проекту Плану заходів, спрямованих на боротьбу з корупцією, на 2004 рік;

до рекомендацій по складанню звітів про проведену роботу у рамках Єврокавказької антикорупційної ініціативи;

до розділу "Стратегії інституційних перетворень" плану роботи з реформування державної служби України на період до 2011 року;

до проекту Концепції адаптації інституту державної служби в Україні до стандартів Європейського Союзу;

Держпідприємству України до заходів щодо створення відповідних реєстрів працівників, яким, відповідно до Закону "Про боротьбу з корупцією", заборонено займатись підприємницькою діяльністю.

З метою врегулювання правових відносин щодо запобігання проявам корупції серед посадових осіб місцевого самоврядування надані пропозиції щодо внесення змін до Закону

України “Про службу в органах місцевого самоврядування” та Положення про Головне управління державної служби України.

На виконання Указу Президента України “Про систему заходів щодо усунення причин та умов, які сприяють злочинним проявам і корупції”, у березні 2004 року Головдержслужбою проаналізовано стан здійснення заходів, які сприяли б посиленню внутрівідомчого контролю за відкритістю і прозорістю в роботі органів виконавчої влади, усуненню причин та умов, пов’язаних з корупцією, порушених у виступі Президента України Кучми Л.Д. на Всеукраїнській нараді 29 січня 2004 року.

За наданою до Головдержслужби інформацією, органами виконавчої влади у лютому 2004 року на засіданнях колегій були розглянуті питання про стан боротьби з організованою злочинністю і корупцією, розроблені та затверджені відповідні заходи щодо усунення причин та умов, пов’язаних з корупцією.

Так, Мінекономіки України разом з іншими центральними органами виконавчої влади опрацьовано низку проектів нормативно-правових актів, що виключали б можливість зловживань під час закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти, передбачивши в них повноваження та відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Згаданим Міністерством з метою недопущення фактів зловживань з боку посадових осіб запроваджено механізм колегіального вирішення питань з регуляторних та дозвільних повноважень. Зокрема, уніфіковано роботу з прийому та розгляду матеріалів на одержання ліцензій (дозволів), видані відповідні накази Міністра. Зазначені заходи спрямовані на обмеження особистого спілкування спеціалістів Мінекономіки з представниками зацікавлених установ, що суттєво зменшує можливість здійснення ними протиправних дій під час прийняття рішень з зазначених питань одноособово. Підготовлено та направлено органам виконавчої влади критерії, відповідно до яких зазначеними органами можуть надаватись платні послуги та рекомендації щодо складання переліків цих послуг, що сприятиме зменшенню корупційних проявів серед державних службовців органів виконавчої влади.

Держкомземом України, з метою запобігання зловживань при запровадженні державної реєстрації земельних ділянок, нерухомого майна та прав на них, підготовлено пакет нормативно-правових актів та відомчих документів з цього питання.

В апараті Держводгоспу України створено робочу групу з питань, пов’язаних з управлінням об’єктами державної власності, на засіданнях якої приймаються рішення щодо передачі в оренду державного майна, його реалізації або ліквідації.

В системі Держатомрегулювання України створена постійно діюча комісія з питань запобігання корупції та злочинним проявам.

Питання посилення внутрівідомчого контролю за відкритістю і прозорістю в роботі органів виконавчої влади, усунення причин та умов, пов’язаних із корупцією, знаходять відображення у друкованих та електронних засобах масової інформації, обговорюються на брифінгах, семінарах, прес-конференціях, під час проведення “гарячих ліній” та “круглих столів”⁴.

З метою узгодженості антикорупційного законодавства, виявлення уразливості сфер діяльності до корупційних зловживань та своєчасного усунення наявних у ньому прогалин вважаємо за доцільне:

⁴ Про заходи здійснення Головдержслужбою України щодо запобігання корупції в органах виконавчої влади: Постанова Комісії головдержслужби України від 31.03.2004р. Протокол № 3.

- продовжити проведення спільних комплексних перевірок діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо додержання ними вимог законів України “Про державну службу”, “Про боротьбу з корупцією”;

- постійно здійснювати аналіз стану дотримання вимог антикорупційного законодавства в органах виконавчої влади;

- проводити моніторинг чинних правових норм та видів адміністративної практики та надавати свої пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства;

- брати участь у підготовці нормативно-правових актів, що виключали б можливість скоєння корупційних злочинів та діянь.

Белевцева В.В.,

аспірант Національної академії

державного управління

при Президентові України

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Відповідно до завдань, визначених Посланням Президента України “Європейський вибір”, активізувалася євроінтеграційна політика України. Важливе значення має офіційне проголошення курсу України на набуття членства в НАТО, участь у формуванні загальноєвропейської безпеки, яка враховуватиме національні інтереси нашої держави. Конструктивними були дії й у вирішенні низки складних питань щодо набуття Україною вже найближчим часом – не пізніше як до кінця 2004 р. – членства у СОТ. Предметнішою стала наша робота і щодо приведення законодавства України у відповідно до вимог законодавства ЄС у пріоритетних сферах.

Україна зацікавлена у відчутній активізації зовнішньоекономічних зв'язків з країнами-учасницями СНД. Визначальним напрямом співпраці з ними є формування на принципах СОТ зони вільної торгівлі, що сприяло б інтенсифікації господарських взаємовідносин, обміну капіталом, товарами, послугами, робочою силою. Йдеться також про скоординовану політику щодо розвитку систем енергозабезпечення, стимулювання високотехнологічних виробництв, утворення спільних фінансово-промислових корпорацій, формування міжнародних транспортно-комунікаційних мереж тощо.

Водночас у 2002 р. відчутно знизився рівень торговельних відносин між Україною та Російською Федерацією, іншими країнами СНД. Цей недолік потрібно усунути. Підписання Заяви президентів Республіки Білорусь, Республіки Казахстан, Російської Федерації і України з приводу посилення інтеграційних процесів та формування Єдиного економічного простору не лише не суперечить, а навпаки – доповнює прагнення щодо природного зближення з Європою.

Особливо значущим для нас є відновлення конструктивного діалогу зі Сполученими Штатами Америки, спрямованого на утвердження принципів стратегічного партнерства, розвиток наших відносин на засадах взаємоповаги, невтручання у внутрішні політичні процеси, усунення бар'єрів на шляху двосторонньої торгівлі та інвестицій.